

tyhodným dílem, byť si mnozí možná představovali slovník, který by se počtem hesel blížil někdejšímu

záměru. K vydané publikaci se vrátíme podrobnou recenzí.

Ludvík Štěpán

JUBILEJNÍ SVAZEK, KTERÝ SE STAL NEKROLOGEM

Loni zemřel ředitel Ústavu světové literatury SAV v Bratislavě Ján Koška, slovenský bulharista, slavista a komparatista, ale také básník a překladatel. K jeho životnímu jubileu se připravoval *festschrift*, jenž se bohužel stal během osudu nekrologem.

Sborník *Život v literatúre. Literatúra zblízka a z diaľky* (ed. Mária Bátorová, Roman Mikuláš, Ústav svetovej literatúry SAV, Petrus Publishers, Bratislava 2006, 420 s.) otvírá Koškova báseň *Dážď*; tato i ta druhá, již v závěrečném slově cituje koeditorka M. Bátorová, představují Koška tak, jak ho jeho přátelé znali: zadumaného, samorostlého myslitele o světě, člověku a literatuře. Ta závěrečná hamletovská báseň jeho života z března 2006 nese titul *Na onom svete nič*: „Od veľkého hnevu/ za spôsobené útrapy/ zaútočil človek na pánaboha/ a zabil ho.// V tej chvíli sa všetko/ premenilo na nič./ Na čosi ako prázdna peňaženka.“

První okruh textů se týká specifických literárních a meziliterárních, komparativních témat. Uvádí je článek autora těchto řádků *Ruské „nové přečtení“ světových literárních dějin*. Rumunistka Libuša Vajdová nápaditě píše o Balkáně jako realitě a kulturní představě, Reinhard Lauer řeší dilema bosenské literatury a literatury v Bosně, Ján Jankovič představuje srbského básníka Nosáka-Nezabudova, Zvonko Kovač navazuje na úvahy Ďurišinova týmu, jehož byl předním představitelem, o problémech jihoslovanských literárních dějin, Ivan Dorovský komparuje Viktora Smoleje a Otona Berkopce, Plamen Antov píše o bulharské postmoderně 90. let 20. století, Jurij Bogdanov přispěl studií o problematice „vlastního“ a „cizího“ ve slovenské literatuře po roce 1918, o legendě 60. let minulého věku v ruské a slovenské literatuře píše Ljudmila Širokovová.

Druhý okruh zahrnuje příspěvky šíře kulturologicky koncipované. Andrea Albrechtová si všimá literárního světoobčanství období osvícenství a preromantismu, Armando Gnisci evropského pojetí postkoloniálních studií, Biseria Dakovová uvádí téma hravé role rozumu a šílenství, zejména v poměrech bulharské obrozené literární kritiky 19. století,

polský genolog Grzegorz Gazda se věnuje charakteru literatury 20. století.

Třetí okruh prezentuje tematiku překladu a translologie (Mária Kusá: Čo vlastne robíme, keď prekladáme?; Čo vlastne robíme, keď preklad skúmame?; Viera Prokešová: Koškovy preklady bulharskej poézie; Eva Maliti: Dostojevského Legenda o Veľkom inkvizitorovi a otázky polyfónie v preklade; Ján Zambor: Slovenská recepcia Cigánskych romanci Frederica Garcíu Lorcu; Milan Žitný: Kto sa bál Selmy Langerlöfovej?).

Čtvrtý okruh přináší analýzy konkrétních jevů. Bodo Zelinsky se věnuje textu a obrazu a obrazu a textu v ruské avantgardě, Pavol Koprda v souvislosti s loňskou lodžskou konferencí o prostoru zahrady koncipuje pojmovou dvojici „záhrada – ohrada“ jako tvořivý postup, Ludwig Richter se zabývá snahami překládat v období 1939–45 do němčiny slovenskou poezii a speciálně úlohou karpatského Němce a bratislavského rodáka Rudolfa Musika jako zprostředkovatele slovenské poezie, Dagmar Podmaková píše o drammatizaci Bulgakovova Psiho srdce a jeho přenosu do jiné kultury a doby.

V již zmíněném **závěrečném slově** Mária Bátorová Koškovu osobnost charakterizuje takto: „Tolerancia je azda aj kľúčom k charakteru Jána Košku. Tolerancia ako spájajúci prvok, nie pripustenie a prekročenie hraníc do oblasti zla. Stálo ho veľa síl žiť túto poznanú skúsenosť. Možno práve toto nadľudské úsilie žiť dôsledne poznané bolo príčinou vyčerpania fyzických síl.“ (s. 363). Zůstává otázka, již si zesnulý jistě mnohokrát nahlas i v duchu kladl: zda lidský život – tvář i tvář všudypřítomnému zlu – není jen věčně a bezmocně determinován nerozhodným mstitelem a váhavým sebevrahem Hamletem, přetvořovatelem světa Faustem, jenž se kvůli dobru musel spojit se zlem, a obhájcem ideálu Donem Quijotem, jehož mají všichni za blázna. Dílo Jána Košky svědčí o tom, že v tomto sisyfovském úsilí o dobro by člověk měl přesto vytrvat.

Ivo Pospišil